

16 749

Behoud van cultuurbezit

NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET VERSLAG

Ontvangen 16 januari 1984

De leden van de fracties van C.D.A., P.v.d.A., V.V.D. en D'66 vragen naar de stand van zaken in het overleg met de staatssecretaris van Financiën omtrent de aftrek van giften van de inkomstenbelasting en de toekenning van fiscale faciliteiten bij legalisering. Ik moet u mededelen dat dit overleg nog niet tot een concreet resultaat heeft geleid. De moeilijkheid daarbij is, dat de bewindsman van Financiën zich op dat standpunt stelt dat hij via maatregelen als onderhavige zijnerzijds een eigen cultuurpolitiek zou ontwikkelen, die echter eerder in de begroting van mijn ministerie thuis zou horen. Daarenboven kan deze kwestie niet los worden gezien van het vraagstuk van eventuele subsidies in restauraties en conserveringen van cultuurvoorwerpen van nationale betekenis, waarvoor eveneens ruimte *binnen de begroting van mijn departement zou dienen te worden gevonden*. Daaraan gekoppeld is nog het streven naar een herverdeling van de overheidsverantwoordelijkheid op het gebied van de cultuur. Om al deze redenen zal het overleg over het door de genoemde fracties aangevoerde probleem nog wel enige tijd in beslag nemen.

Overigens merk ik nog op, dat bij velen nog te weinig bekendheid bestaat bij de nu reeds aanwezige mogelijkheden, die fiscale wetgeving op dit punt bevat. Ik heb opdracht gegeven daarin door middel van voorlichting zo veel doenlijk verandering te brengen.

De leden van de C.D.A.-fractie vroegen zich af, of het niet de voorkeur zou verdienen om onder een beschermd voorwerp alleen te laten vallen de aan een rechtspersoon toebehorende zaken van cultuur-historische toebehorende of wetenschappelijk betekenis. Zij zouden daarmee willen bereiken dat eventuele ingrepen in de privacy van particuliere personen vermeden kunnen worden, nu het merendeel van de te beschermen topstukken toch in handen van rechtspersonen zal zijn. Ik vrees echter, dat deze gedachte zich te zeer baseert op de thans bestaande toestand en dat doorvoering ervan de mogelijkheid zou openen, dat na de inwerkingtreding van de wet een aantal in handen van rechtspersonen zijnde voorwerpen al of niet juridisch onderbouwd in handen van particulieren zouden overgaan. Om een duidelijke visie te houden op het werkingsgebied van de eigen wet en met name om schijntransacties op dit gebied te kunnen traceren, zou het wettelijke systeem niet veel anders worden dan het nu voorgestelde.

Met name zou een bepaalde betrokkenheid van het particulier bezit bij een wettelijk registratiesysteem niet kunnen worden vermeden en dit ter uitvoering van een wet waar zij als particuliere kunstbezitters wezenlijk buiten staan.

Bovendien mag ik de aandacht erop vestigen, dat de ingreep in de privacy van particulieren tot de hoge uitzonderingen zal behoren. In een voorlopig voorstel voor de samenstelling voor de lijst, ontworpen door een subcommissie van deskundigen uit de Rijkscommissie voor de Musea, is het aantal objecten uit particulier bezit nog geen 5% van het beoogde totaal aantal voorwerpen op de lijst.

Ook ten aanzien van deze weinigen valt een werkelijke inbreuk in hun privésfeer nauwelijks te duchten. Met de meesten van hen bestaan reeds goede contacten, waarin het dragen van een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het nationale cultuurbezit het gemeenschappelijke uitgangspunt is. Toepassing van dwangmiddelen in welke vorm ook is aan deze gehele sfeer wezensvreemd.

Dezelfde leden vroegen zich af, of ik door middel van concrete mededelingen de ongerustheid zou kunnen wegnemen, die is ontstaan door het ontbreken van precieze criteria in het wetsvoorstel met betrekking tot de plaatsing op de lijst, de onbeperkte uitbreiding daarvan en de daarmee gepaard gaande rechtsonzekerheden. Het noemen van concretere criteria dan de in wet genoemde lijkt mij, ook als die alleen betrekking zouden hebben op het formuleren van normen voor plaatsing op de lijst, een vrijwel onmogelijke opgave. Ik zou er daarbij in de eerste plaats op willen wijzen, dat alle bij het vooroverleg over dit wetsontwerp betrokken deskundigen het er over eens waren, dat de waarde voor het nationale cultuurbezit van elk cultuurgoed op zijn eigen merites moet worden beoordeeld. Zo zullen bij voorbeeld kunstuitingen van een kunstenaar van nationale betekenis niet op de lijst worden geplaatst indien van zijn werk een behoorlijk overzicht binnen de landsgrenzen aanwezig is. Maar indien van diezelfde kunstenaar nog slechts één werk overblijft uit een zeer bijzondere stijlperiode in zijn leven, dan zal dat wellicht aanleiding zijn tot plaatsing op de lijst. Juist de reguliere handel in cultuurvoortbrengselen veroorzaakt in dit voorbeeld eigenlijk een voortdurend fluctueren van incidenteel te stellen normen die, in dit geval, de zeldzaamheid betreffen. Die eigen merites van elk geval kunnen bij de plaatsing op de lijst via een onafhankelijke rechter ter discussie worden gesteld. Dat is dan ook het middel om aan rechtsonzekerheid een einde te maken.

Ik mag er tenslotte nog op wijzen dat de ervaring met soortgelijke aanwijzingssystemen zoals die neergelegd zijn in de Monumentenwet en de Natuurbeschermingswet geen grond geven voor een bezorgdheid als door leden van deze fractie getoond.

De minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur,
L. C. Brinkman